

Istennek munkatársai vagyunk.

I. Kor. III. 9. «Isten mellett munkálodó szolgák vagyunk.»

„Micsoda az ember?“ Így kiáltott fel egykor réges régen a vallásos kedélyű, az Isten mélységeit és magasságait csodáló Zsol-tár író. „Micsoda az ember?!“ Mint foglalkoztatta e kérdés meg-fejtése évezredek óta az Istenség és világ titkaiba elmerült, kutató lelkeket, lángelméket. S mennyi gondolat, mennyi elmélet jött ezzel felszínre, hogy vezesse az emberiséget vagy a tévedések rengete-gébe, vagy pedig a valódi, a tiszta igazság egy-egy fénysugarának közelébe. „Micsoda az ember?!“ Mint foglalkoztatta s mint fog-lalkoztatja e kérdés, ennek megfejtése minden időben s így ma is az Istennek képmására alkotott embert! . . . Megnyilik e kérdés kutatásának a tapasztalatnak rengeteg köre, az okoskodás és szem-lélődésnek végetlen utja, a hitnek ismeretlen gazdag világa; szár-nyat ölt e kérdés kutatásánál a léleknek minden vágyódása, a szívnek a jelent és jövőt illető minden sejtelme, sovárgása és fel-gyújtja az ész utolsó mécsvilágát is, csakhogy megnyugtató, igaz feleletet adhasson legalább is önmagának e kérdésre nézve. És az ember létének, mivoltának megfejtése körébe bevonatott a termé-szetnek és világnak, az Isten és léleknek, az erőnek és anyagnak, a szabadakarat- és korlátoltságnak, a múlt, jelen és jövőnek, a tapasztalat- és tudásnak, a sejtelem- és hitnek kérdése is. Meg-született így a bölcsészet, nagyra nőtt a vallás s mégis tiszta, két-ségtelen, egyetemes és absolutbecsü igazság sehol sem volt e tekintetben található. Bár révpártot ígért a bölcsészet, nyugodt kikötőt a vallás, mégis ezer meg ezer kutató lélek hunyta szemét örökálomra e végsóhajtással: *több világosságot!*

„Micsoda az ember?“ Örökkévaló nagy kérdés, velünk szün-telen játszó, minket folyton csábitó, de mint szellemlény, soha meg-nem fogható titok ez előttünk. Ezt mondja a nagy világ s aztán él, élvez, örvend, szenved és búsul, küzd és kételkedik. Megszen-

telő irány-eszme, lelkesítő-gondolat, mely érvényre tudná emelni bár a szeretet törvényét: nincs az emberek között. Itt csüggedünk, hogy élünk; ott élünk, hogy élvezzünk s meghaljunk, mert az említett kérdésre nincs biztos felelet. Bánatában Isten teremtette-e az embert, hogy aztán az embernek folytonos küzdelmében, vergődésében mulatságot lelve, enyhítse saját bánatát, avagy az ember valamely gonosz szellemnek állandó lehelete, melynek megsemmisítése előtt maga Isten sem juthat e gonosz szellem közelébe, hogy azt végre tönkre tegye?... Égből lecsalt, sárral egyesült szellemlény-e az ember, avagy menyből kicsapott angyal; az istenség teremténye-e, avagy csak félisten szülöttje, hogy a sötétséget és világozságot magában egyesítse? Így kérdéseket tettek fel ezeren meg ezeren önmaguknak, de biztos feleletet arra, hogy „micsoda az ember?” nem kaptak. A haladás, a felvilágosodás korszakában: ma is tehát csüggedten, kétségbeesve kell nekünk is megállanunk, mert nincs felelet ama kérdésre.

Nincs felelet?!... De van! Feleletet adott erre Jézus csaknem kétezer évvel ezelőtt; feleletet adott nem a szemlélődés, nem a gyakorlati tudomány vivmánya, hanem a léleknek tudása, meggyőződése alapján; adott pedig oly feleletet, mely bölcsét és tudatlant, szegényt és gazdagot, csüggedőt és reménykedőt egyenlőképen kielégít, midőn azt hallja: ti pedig a menyei atyának gyermekei, egymásnak testvérei vagytok. Kell-e szebb, megnyugtatóbb, felemelőbb érzés, gondolat és tudat, mint az, hogy mi Istennek gyermekei s egymásnak testvérei vagyunk?! E meggyőződés boldogító, e tudat alapja a hitnek és vallásnak, forrása a tiszta erkölcsnek. Ezen épül fel a keresztény hit- és erkölcsstan összes rendszere, a lélek és gondolatnak egy teljesen új világa. Jézus eszméjét fogadta el és hirdette Pál apostol; ezt füzte tovább, mikor az atya és gyermekei közt levő viszonyra gondolva, mondá: „Isten mellett munkálódó szolgák vagyunk,” vagyis más szavakkal: Istennek munkatársai vagyunk. Nagy szó, nagy gondolat ez, de felemelő az emberre nézve; nagyobb befolyást tetteinkre, sőt egész életünkre semmi sem biztosíthat, mint annak átérzése, tudása és szemünk előtt tartása, hogy mi Istennek munkatársai vagyunk. De hát mi-ben? Ezt kérditek. E kérdésre akarok felelni s mig rámutatok röviden, hogy mi Istennek munkatársai vagyunk:

I. az igazságnak diadalrajuttatásában; II. az élet és természet titkainak felfedésében, kísérjen engem becses figyelmeitek.

* * *

Istennek munkatársai vagyunk az igazságnak diadalra juttatásában. Mint szolga az ő ura, mint gyermek az ő szülője mellett: ott dolgozunk, ott működünk mi is Isten mellett egy közös cél, a boldogítás és boldogulás érdekében, mert ki vonja kétségbe, hogy mikor mi boldogságot találunk a menyek országának előkészítésében, ugyanakkor maga Isten is nem örvend az ő országának terjedésében, gyarapodásában? . . . Azt hiszem senki. Ez országának alapköve az igazság, az az igazság, mely a szeretetben leli fogantatását és megerősödését. Ez igazságnak teljes fénypompájában való megjelenéseért, diadalra juttatásáért együtt küzdünk mi az égi atyával.

Jól volt berendezve a világ, mikor Isten nekünk nem magát az igazságot, hanem csak az igazságért való küzdelmet adta egyes birtokunkba, de felruházott egyuttal a sikerhez szükségeltető minden feltétellel. E világ az ellentétek s így az állandó harcok színtere, hol jog és jogtalanság, sötétség és világosság, szabadság és zsarnokság, szeretet és gyűlölet, őszinteség, képmutatás, becsület és gonoszság mind, mind helyet lelnek s egymás ellenében küzdenek. Nekünk szabad akaratunk, szabad választásunk van, hogy nyert erőnket egyik vagy másik érdekében felhasználjuk, érvényesítsük; legfőképen pedig, hogy boldogságunkat és idvességünket avagy kárhozatunkat munkáljuk. A szülő megmutatja gyermekének a példát, az utat s aztán reá bizza a többit és örvend, ha gyermeke a becsületes uton állhatatosan halad és a jóért együtt küzd vele. Isten is örvend, ha gyermekei nemcsak kiválasztják, hanem vele együtt küzdenek is a jó, az igaz diadaláért. A mindennapi kenyérért veritékezünk, hogyne kellene hát izzadnunk az égi atyának örökségéért, a menyei jutalomért? ! . . .

E világon mindennek meg van a célja. A jó és rossz, az igazság és gonoszság nemcsak azért vannak, hogy előtűnjék az árny és fény, hanem azért is, hogy választásunkkal saját magunk döntsük el a reánk következő ítéletet, mert a szerint ítéltetünk meg, a mint egyiket vagy másikat szolgáljuk. Isten diadalt, jutalmat csak

a jó és igaznak ad, de fenntartja itt a rosszat, a gonoszságot is miérettünk. Az tehát, ki az igazságért küzd, odaállt már Isten mellé, az ő munkatársa lett, mert az eget, a menyet akarja gazdagítani.

Ártatlanul szenved embertársad, de van egy jó szavad hozzája; sir és te letörlöd könyeid, szembe nézsz érdekében bátran az üldöző világgal: hidd el Istennek vagy munkatársa, s az igazságnak harczosa, mert kiderülni segited az ártatlanságot. Foly a hazugság, az ámitás, nagy jelszavak, műlelkeseések lobogója alatt önző, hatalmi érdekek miatt s téged is hatalmukba keríteni igyekeznek ezek; te minden szó nélkül leleplezed az igazságot s megölöd ezzel az igazságtalanságot: Istennek vagy ekkor munkatársa az igazságnak diadalra juttatásában. Igen! Istennek vagyunk munkatársai; munkatársai akkor, mikor a tudomány világosságával elrebbentjük a babona, az előítéletek, az elfogultság és bálványimádás denevéreit; mikor nem a külsőségre, hanem a belsőségre fektetünk fősulyt a vallásban; mikor hitünkkel nem világokat kormányozni, hanem önmagunkat kívánjuk megnyugtatni és boldogítani; mikor nem a vagyon-, hatalomban és emberekben, hanem önmagunkban, öntisztességünkben, szerénységünkben és becsületünkben keresünk és találunk védelmet. Istennek vagyunk munkatársai akkor, mikor jogot követelünk a jogtalannak, kenyeret a becsületes munka mellett is éhezőnek, szabadságot az elnyomottnak; mikor megszüntetni kívánjuk a durvaságot, a közöny és lelki fásultságot; mikor szeretetet és pedig testvéri szeretetet követelünk minden ember iránt egyenlő mértékben; a mikor az egyházért és hazáért küzdeni és élni akarunk, mert igazságos birtokunkat, jogunkat másnak adni nem fogjuk; a mikor a becsület és igazságért meghalni is készek vagyunk és mikor ezek megtagadására szuronyhegye, ágyuk dőreje, sőt a felhőknek összes menyköve sem tud minket rábirni. Ezekben, ily tettekben nyer diadalt az igazság, ezt akarja Isten, ezekért küzd az emberiség java. Igaz tehát, hogy Isten mellett munkálkodók, Istennek munkatársai vagyunk az igazságnak diadalra juttatásában.

* * *

De munkatársai vagyunk Istennek az élet és természet titkainak felfedésében is. Kezünkbe van letéve boldogulhatásunk eszköze,

bennünk az erő, keblünkben a feltétel, hogy többről többre haladhassunk, míg teljes kielégítést nyerünk. Sok minden el van fedve előttünk, de kezünkben a titkok kulcsa. Vágy, hit, remény sarkalnak, Isten pedig ösztönöz, segít, sőt közremunkál, hogy a titkokat felfedezzük. Minden lépésünknek, minden tettünknek, sőt gondolatunknak meg van a maga előzménye és következménye. Vette-e vajjon ezt tekintetbe minden korszak? . . . Ki gondolt régen arra, hogy a tettekből a lélekbe nézzen, az indokokat, a cselekvési rugókat vizsgálgassa? Ma már nagy súlyt fektetünk erre. Ki vette régen figyelembe az arcnak színét és játékát, a szemnek mozdulatát, hogy ezekből a szívnek mélyére lásson? Ma figyelemmel kísérijük ezeket is; ma szoros vizsgálat alá vesszük a tetteket és szavakat s olvassuk ezekből a gondolatokat és érzelmeket. Ezek pedig nagy titkai az életnek. Isten akarta és akarja, hogy ez így legyen és mi felfedjük a titkokat, tehát neki munkatársai vagyunk. Igen! mikor tudjuk, hogy munkálkodni kell, mert csak a munkát követi boldogulás, sőt gazdagság; mikor tudjuk, hogy a becsület szégyent soha sem vall, a szerénység és alázatosság felmagasztal, a tisztelet tiszteletet hoz, a mértékletesség egészséget és jólétet biztosít; mikor tudjuk, hogy a hamisság, a görbe utakon való járás csak romlásba, a bűn kárhozatba vezet, s hogy önmagunk ellen törve, tulajdonképpen az isteni cél ellen is törünk; mikor tudjuk, hogy az erény csak fényleni segít, a szeretet pedig felemel, a megpróbáltatások csak erősítőink: mindannyiszor értjük az élet titkait, melyek felfedésében együtt munkálunk Istennel.

A természetnek millió titka van, de abból már sok áll felfedezve. Kincseit felhuzzuk a földnek mélyéből; gyorsan száguldunk a gőzparipán, megnyergelve a tenger, daczolunk vésszel és viharral; lecsalva, megfogjuk és ártalmatlanná tesszük a villámot, megfejtük ma a földnek, a fellegeknek alakulását, a szeleknek keletkezését és irányát: mindezek oly titkok, melyek felfedésére együtt munkált az emberiség Istennel. Nekünk vetnünk kell, hogy arathassunk, de Isten e végből napfényt, növekedést ad és öntöz; fát kell ültetnünk, hogy gyümölcsöt nyerhessünk, de a gyümölcsért Isten rügyet, virágot fakaszt; a magasba néz szemünk, hogy a csillagokat és bolygókat felfedezzük, Isten pedig fényt ad azoknak, hogy szemünkre hassanak. Így, így munkálunk mi Isten

mellett a természet titkainak felfedésében. S minél tovább munkálunk a nekünk adott erővel Isten mellett, annál több titok birtokába jutunk az életet és természetet illetően.

„Isten mellett munkálódó szolgák“, az ő munkatársai vagyunk. Felemelő e gondolat, e tudat reánk nézve, de sok kötelességet is ró ez a halandó emberre! Érezzétek át a gondolatot, e kötelességet s legyetek jobb kezei Istennek a munkálkodásban. El a csüggedéssel, félre a kishitűséggel, előre a szív erejével s az égnek biztató segítségével; előre az igazságnak diadalra juttatásáért s az élet és természet még több titkainak felfedéséért. Isten munkálkodik, mi mint munkatársak, segítsünk neki; segítsünk, hogy legyen szebb az élet, fénylőbb, dicsőbb a természet. Ámen.